

НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ У ДОСВІДІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

У сучасному світі, який характеризується стрімко зростаючим процесом інформатизації та комп'ютеризації, тенденцією міграції населення, що зумовлена процесами глобалізації, освіта перетворюється із закінченого процесу в безкінечний. Людина, яка прагне бути конкурентоспроможною на ринку праці, повинна безперервно навчатися новому: засвоювати знання, набувати вмінь і навичок. Звідси постає проблема неперервної освіти, яка означає не тільки освіту впродовж всього життя, а й передбачає постійний перехід на більш високі рівні, якісний і кількісний прогрес людини в оперуванні своїми професійними знаннями і вміннями, набуття життєвого і професійного досвіду [2, с.102].

Різні аспекти функціонування системи неперервної професійної освіти висвітлені в працях вітчизняних учених А.М. Алексюка, В.М. Галузинського, С.У. Гончаренка, М.Б. Євтуха, І.А. Зязюна, Н.Г. Ничкало, П.І. Підкасистого, С.О. Сисоевої.

Однією із сучасних освітніх ідей модернізації системи освіти є концепція навчання впродовж життя, зорієнтована на людину в контексті забезпечення її зайнятості та активної громадянської позиції.

Неперервна освіта – це сукупність засобів, способів і форм здобуття, поглиблення й розширення загальної освіти, професійної компетентності, культури, виховання, громадянської і моральної зрілості.

Як визначають науковці, неперервна освіта є процесом формування пізнавальних запитів та духовних потреб людини, розвитку здібностей шляхом самоосвіти, провідною сферою соціальної політики із забезпечення сприятливих умов загального й професійного розвитку особистості, механізмом розширеного відтворення професійного та культурного потенціалу суспільства, способом збереження, розвитку і взаємозбагачення національних культур та загальнолюдських цінностей, важливим фактором та умовою міжнародного співробітництва в галузі освіти, а також розв'язання глобальних завдань сучасності [4].

Навчання впродовж життя виступає інтегративним елементом в житті людини, коли реалізується тісний взаємозв'язок базової й додаткової освіти [5, с.66].

На сьогодні, існують наступні основні форми освіти:

- формальна освіта – початкова, загальна середня освіта, середня професійна освіта, вища освіта, освіта після закінчення ВНЗ (аспірантура й докторантура), підвищення кваліфікації й перепідготовка фахівців і керівників з вищою і середньою професійною освітою в інститутах, на факультетах і курсах підвищення кваліфікації й професійної перепідготовки;

- неформальна освіта – професійно спрямовані й загальнокультурні курси навчання в центрах освіти дорослих;

- інформальна освіта є загальним терміном для освіти за межами стандартного освітнього середовища – індивідуальна пізнавальна діяльність, що супрово-

джує повсякденне життя, реалізується за рахунок власної активності індивідів в оточуючому культурно-освітньому середовищі; спілкуванні, читанні, відвідуванні установ культури. При цьому людина перетворює освітні потенціали суспільства в дієві чинники свого розвитку [3].

Навчання впродовж життя здійснюється на таких рівнях:

- національному – передбачається досягнення різноманітних цілей (економічних, соціальних, політичних, культурних, персональних);
- інституційному – визначення в рамках положень місії та університетських планів, створення відповідних університетських структур;
- університетських підрозділів – взаємозв'язок між концепцією навчання впродовж життя та університетськими програмами [5, с.66].

Дослідники даної проблеми, визначають такі загальні риси неперервної освіти:

- гнучкість і варіативність системи освіти; наявність різноманітних й одночасно взаємопов'язаних напрямів навчання, що відповідають інтересам і можливостям різних груп населення з урахуванням віку, статі, етнічної належності, соціального стану; повага до неповторної індивідуальності кожної людини і створення сприятливих умов для її самореалізації та самовдосконалення, розкриття всіх її потенційних можливостей;
- удосконалення організації і діяльності системи загальної освіти; чітка наступність і доступність усіх етапів загальної освіти від дошкільного виховання до закінчення повної середньої школи; розвиток ефективної системи навчальної та професійної орієнтації в межах загальноосвітньої школи;
- перебудова системи професійної освіти; узгодження діяльності професійних навчальних закладів з широкими інтересами виробництва; створення багаторівневої системи професійної освіти, що включає як фундаментальну підготовку у стаціонарних навчальних закладах, так і різноманітні за формою й метою курси для тих, хто працює;
- задоволення непрофесійних потреб людей; здобуття тих чи інших науково-популярних знань, поглиблене ознайомлення з шедеврами літератури та мистецтва, освіта в галузі охорони здоров'я та ін;
- розвиток так званої освіти для третього віку, що має допомогти літнім людям якнайдовше зберігати своє фізичне здоров'я й інтелектуальні здібності;
- використання найновіших технологічних засобів, що значно розширює можливості для навчання й отримання різноманітної інформації на всіх етапах життєдіяльності людини [4].

Так, країни Європи прийшли до єдиного розуміння необхідності безперервної освіти, формулювання конкретної програми дій та визначили її ключові принципи: нові базові знання і навички для всіх; збільшення інвестицій в людські ресурси; інноваційні методики викладання і навчання; нова система оцінки здобутої освіти; розвиток наставництва і консультування; наближення освіти до дому [1, с.16].

Таким чином, зайнятість стає важливим параметром розвитку громадянського суспільства і добробуту Європи в цілому. Проте, успіх на ринку праці, участь в суспільних процесах вимагають певних умінь, навичок і доступу до сучасних знань. Головна ідея нового підходу полягає в тому, що безперервна освіта

перестає бути лише одним з аспектів освіти і перепідготовки. Вона стає основоположним принципом освітньої системи і участі в ній людини впродовж всього безперервного процесу її діяльності. За допомогою безперервної освіти є можливість адаптуватися до вимог соціально-економічних змін і активно брати участь у формуванні майбутнього Європи [1, с.15-16].

Освітня система України всебічно розвивається, зокрема, значна увага приділяється підвищенню компетенції майстерності педагогічних працівників у закладах післядипломної освіти.

Згідно з Національною доктриною, безперервність освіти реалізується шляхом:

- забезпечення змісту та координації навчально-виховної діяльності на різних ступенях освіти, що функціонують як продовження попередніх і передбачають підготовку громадян для можливого переходу на наступні ступені;
- формування потреби та здатності особистості до самоосвіти;
- оптимізації системи перепідготовки працівників і підвищення їх кваліфікації, модернізації системи післядипломної освіти на основі відповідних державних стандартів;
- створення інтегрованих навчальних планів і програм;
- формування та розвитку навчально-виробничих комплексів ступеневої підготовки фахівців;
- запровадження та розвитку дистанційної освіти;
- організації навчання відповідно до потреб особистості і ринку праці на базі професійно-технічних та вищих навчальних закладів, закладів післядипломної освіти, а також використання інших форм навчання;
- забезпечення зв'язку між загальною середньою, професійно-технічною, вищою та післядипломною освітою [1, с.19].

Список використаної літератури

1. Козловська Г.В. Безперервна освіта в Європі та Україні:соціологічний аналіз / Г.В. Козловська. // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. – 2008. – №7. – С. 13–20.
2. Куртова Г.Ю. Проблеми та перспективи неперервної освіти в галузі фізичної культури та спорту/ Куртова Г.Ю. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2011. – №3. – С. 102–104.
3. Національний інститут стратегічних досліджень / [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: <http://www.niss.gov.ua/articles/252/>
4. Таланчук П.М. Сформулюй осердя свого щастя / П.М. Таланчук. – Київ: Університет "Україна", 2014. – 79 с.
5. Шарко В.Д. Андрагогічний підхід до організації навчання вчителів у системі післядипломної освіти: метод. посіб. / В.Д. Шарко. – Херсон: Олді-плюс, 2003. – 96 с.